

رسالة محمد

نام درس:

نظام تربیتی از منظر قرآن و
روایات

• مدرس:

• خدیجه افشین (پردیس
رسالت زاهدان)

• بهار ۱۳۹۹

روش های تربیتی مبتنی بر اصل مداومت و محافظت

۱- روش فریضه سازی

۱-۱. فریضه عبارتست از: برخی از دستورالعمل هایی که از سوی شریعت یا شرایع اسلامی جهت تربیت انسان صادر شده اند. مهمترین ویژگی آن **تعطیل بردار نبودن** است یعنی تحت هیچ شرایطی مجوز ترک به انسان داده نمی شود.

۱-۲. ارتباط فریضه با اصول مداومت و محافظت

ویژگی های فریضه [الف) الزامی بودن حکم

[ب) رعایت شرایط معین برای انجام حکم

الف) الزامی بودن حکم: اگر فرد به هر دلیلی دستورالعمل معینی را به انجام نرساند، ضرورت و وجوب آن از بین نمی رود مثلاً اگر شخص ناتوان از انجام تکلیف الزامی در موعد مقرر باشد، لازم و واجب است آن را در زمان دیگری به جای آورد و یا اگر امکان

انجام اصل تکلیف نباشد ، کفّاره بر وی وجوب می یابد و در صورت عدم انجام تکلیف بصورت عمدی، **کفّاره عمد** را در پی خواهد داشت.

الزامی بودن حکم منتج به **اصل مداومت** می گردد.

ب) رعایت شرایط معین برای انجام حکم: فرد در انجام تکلیف باید شرایط و آداب ویژه ای را به جای آورد تا عمل و فعل وی « مقبول » گردد.

رعایت شرایط معین برای انجام حکم

تضمین کننده کیفیت عمل و مانع از سطحی، ناقص یا معیوب انجام دادن عمل (اصل محافظت)

بنابراین فریضه تأمین کننده ← مداومت بر عمل
← محافظت بر عمل

در قرآن کریم نیز بر حفظ فرایض تاکید شده و می فرماید: «سورة انزلناها و فرضناها»
دل آدمی مرکز جذب و میل نسبت به رفتار (اعمّ از قول و فعل) و یا دفع و بی رغبتی
نسبت به رفتار است. بر همین اساس آنچه در روایات انسان را از آن بر حذر می دارد،
تسویف است.

تسویف = تکلیف را به آینده موکول ساختن
تسویف ← از بین رفتن مداومت و محافظت

دل آدمی نسبت به انجام فرایض گاهی بی رغبت می گردد که می تواند منتج به تسویف گردد و گاهی شور و هیجانی نسبت به انجام افعال می یابد این رغبت نسبت به انجام فرایض فی نفسه مطلوب است اما در صورتی که منجر به بی اعتنایی و از دست رفتن فرایض و واجبات گردد، باید از آنها (نوافل = اعمال مستحبی) دوری کرد چنانکه؛ در روایت آمده است: « اذا اضرت النوافل بالفريضة **فارفضوها** »

↑
← آنها را ترک کنید.

۱-۲-۱. رابطه فریضه سازی با اخلاق و تربیت

اگر دستورالعمل های اساسی و مهم اخلاقی و تربیتی برای خود یا برای دیگران به عنوان فریضه در نظر گرفته شود، در اینصورت فریضه جنبه اخلاقی و تربیتی خواهد داشت.

۲- روش محاسبه نفس

ارزیابی اعمال + نیت های پنهان = محاسبه نفس

۲-۱. معیارهای محاسبه خویش عبارتند از:

- الف) اعمال باید مبتنی بر تقوا و پرهیزگاری
- ب) به انگیزه تقرب از روی ریاکاری نباشد. ← حُسن عمل، اهمیت دارد.
- ج) دوام و استمرار عمل یعنی بصورت پایدار باشد.
- د) غایت و پایان عمل یعنی فعل به اتمام رسیده باشد.

نکته:

در اعمال، نظر بر خوبی و نیکی آنها است و نه کثرت و زیادی آن.

محاسبه کم کار نیک (یعنی فرد کار نیک خود را اندک شمارد) و زیاد حساب کردن اعمال ناصواب (اعمال ناشایست خویش را بسیار بشمارد)

انگیزه استمرار بر عمل و پرهیز از خطا

بازبینی و محاسبه هر روز انسان از خویشتن، مانع غفلت و تغافل از خویش می گردد و ثمره مصون ماندن از عفلت، شرط باقی ماندن در راه و عدم انحراف از راه راست و مستقیم است.

از حسن توجه شما سپاسگزارم